Sári László

Julián és Montesquieu

„A Nap soha nem állhat meg pályáján. Ha megszűnne útja, az egész univerzumot és korszakait örökre elnyelné a dermedt, jeges sötétség.”

(Hszing Ji-hszüan)

Úgy döntöttek egyszer az istenek, hogy megjutalmazzák az embereket. A világon semmi okuk nem volt rá, talán hirtelen támadt jókedvükben jött rájuk a jótékonykodás. De az is lehet, hogy unatkoztak. Ki is szólhatott volna rájuk, hogy komolyan kell ám venni az ilyesmit, nem szabad szeszélyből jótékonykodni? Az istenek azt csinálnak, amit akarnak.

Akkoriban a Kínai Birodalom egyik mesebeli völgyének a szépséges Hszi Vang-mu volt az úrasszonya. Kertjében termettek az egész világ leghíresebb barackjai. Aki ezekből egyetlen szemet is evett, örök életet nyert általa, így tartották az emberek. Csakhogy nem volt ám könnyű dolog a Halhatatlanság Kertjéből megszerezni ezeket a barackokat. Eddig egyedül a hírhedten fortélyos majomkirálynak, Szun Vu-kungnak sikerült, neki is csak csellel. Az ő sikerén fölbuzdulva az emberek még inkább akarták a barackokat. A Kert istenasszonya ekkor döntött úgy, hogy fölajánlja nekik kertje csodatévő gyümölcseit.

Az égiek tanácsa elfogadta a döntését. Sőt, megkérték az indiai Visnu istent, legyen ő is bőkezű, ossza szét az indiaiak között híres varázsitalát, az ambróziát. Mivel van belőle elég, hát ne sajnálja. Hadd örüljenek ott is az emberek. Visnu fogta magát, felöltötte a legszebb indiai lány, Mohiní gyönyörűséges alakját, és elvegyült az emberek között. Miután meggyőződött róla, hogy ők is mindannyian örök életre és véget nem érő boldogságra vágynak, megígérte nekik mindkettőt. Kaptak is rajta az indiaiak, egy se akadt, akinek ne kellett volna az ilyen jóféle portéka.

Az ázsiai isteneknek ettől úgy megjött a kedvük, hogy ezután a Föld minden sarkában szövetségest kerestek, hogy kiszélesítsék jótékonysági akciójukat. A földkerekség minden istene csatlakozott hozzájuk, még soha nem volt ekkora egyetértés közöttük. Mindannyiuknak tetszett a bőkezű jutalmazó szerepe, senki nem akart kimaradni belőle. Semmi kétség, az emberek megérdemlik az örök életet és a boldogságot, ezzel biztatták egymást. A hegyek őskirályának, a Himalájának legnevezetesebb csúcsáról, a Suméru hegy tetejéről aztán egy nap fölragyogott a fény, és erre a megbeszélt jelre az istenek mindenütt hozzáláttak az osztogatáshoz. A kijelölt helyeken ott álltak az elixírek, és várták az érkezőket.

Csakhogy hamarosan kiderült, a csodaszerekért sorban állók közé ember-formát öltött démonok is vegyültek. Ők sem érték be a nekik járó démonsorssal,

még hosszabb, még szebb, még boldogabb életet akartak. Zokon vették, hogy az istenek meg se kérdezték őket. Ezért vetemedtek hát arra, hogy becstelen módon ők is megszerzik az embereknek szánt ajándékokat.

Amikor az istenek látták, hogy mire készülnek, nem sokat teketóriáztak. Belátták, hogy a helyzet komolyra fordult. Mulatságuk, szertelenkedésük alaposan megbolygatta a földi világ rendjét. Látták, amint a szörnyetegek villámgyorsan alakot váltanak, és odaállnak a sorok élére. Sőt, mint később fény derült rá, nemcsak emberalakot öltöttek, hanem meg is sokszorozták magukat. Egyszerre csak az egész földkerekségen többen voltak a démonok, mint az emberek. Végül az elixírek osztogatása elmaradt. Az istenek kénytelenek voltak visszavonni az ígéretüket.

Ezután minden erejüket a démonok megfékezésére fordították, és fordítják azóta is. Ám máig nem sikerült kettéválasztaniuk a tömeget: kik az emberek, és kik a szörnyetegek. A jótékonysági akció csődöt mondott. Kihirdették hát, hogy mindaddig, amíg nem tisztázódik, hogy ki kicsoda, halhatatlanságról és örök boldogságról szó sem lehet. Az emberek persze zúgolódtak, morgolódtak, máig az isteneket okolják a kudarcért. A démonok sem törődtek bele a lelepleződésbe, bosszút esküdtek az istenek ellen.

A démonok vezére újra magára öltötte rettenetes szörnykülsejét, fölvette sárkányfejét, csapott egy hatalmasat üstökösként sistergő, lángvörös farkával, és seregének élén nekitámadt az istenek égi birodalmának. Nyolc fekete ló húzta a szekerét, nem ismert félelmet, csak haragot. Azóta is egyfolytában zsákmányolja és pusztítja az égi javakat. Ilyenkor még az ősbolygók is reszketnek az ijedtségtől, kioltják fényüket. Kis időre elsötétül, láthatatlanná válik az égboltozat. Ilyenkor a földlakók rémülten az Ég felé nyújtogatják karjukat, és szörnyű jajgatásba kezdenek. Azt hiszik, hogy itt a világvége. Ám a bolygók a Fényességes Nap vezérletével e közben is rendületlenül járják égi útjukat, nem szűnnek meg pályájukon haladni. Olykor-olykor megfogyatkozik ugyan a fényük, de aztán újból erőre kapnak.

Ezt bárki jámbor emberi szerzet tanúsíthatja, aki fölnéz a firmamentumra. Akik így tesznek, azok mind hálás, reménykedő hódolói maradnak az Égnek és az Ég jóindulatú isteneinek. Bizodalmuk nemhogy meggyengülne bennük, sokkal inkább megerősödik. Hisznek az istenek erejének visszatérésében, a rájuk váró örök életben és boldogságban.

Karnyújtásnyira hát az üdvösség, csak türelemmel ki kell várni az istenek diadalát a démonok felett. Végső sikerükhöz nem férhet kétség. Ez az útja a mindenségnek. Vallják a jóakaratú emberek.

Eddig tart a régi ázsiai mese, amelyet a fiatal Julián olvasott egykor. Nem mondhatjuk, hogy felderült volna tőle a kedve, nem nagyon hitt a jövendölésnek. Sőt, nem sok idő telt bele, eszébe jutott egy másik jóslat. A nyugati világban – egy nem is olyan okos, ám nagyon nagyra tartott gondolkodó – háromszáz évvel ezelőtt részletesen megfogalmazta saját,

kevéssé költői elképzelését. Ez a Montesquieu nevű francia gondolkodó azt állította, hogy az emberi együttélésnek sokezer éven át alakítgatott, finomítgatott józan szabályai egészen biztosan el fognak tűnni a világból, méghozzá hamarosan. A folyamatos ütközések, az örökös készenléti állapot, a harcrakész éberség, a rágalmazások és támadások elleni szüntelen védekezés fogja uralni a közösségek életét, ez pedig fölemészti a lelki tartást és a szellemet. Az emberi viszonyok hamissá válnak, tönkre mennek a kapcsolatok.

Ám ennek – így folytatja az írástudó – még sokáig semmi jelét nem fogják látni az emberek. A külsőségek hosszan túlélik a már elszivárgott, nem létező kultúrát, az emberek a hétköznapi élethelyzetekben finoman, elegánsan viselkednek, mintha mi sem történt volna. Nem is tudnak róla, hogy történt valami, nem vették észre, hogy eltűnt a világból az élet megbecsülése. Az elején még nem élnek vissza az emberek a káosz adta lehetőségekkel, még nem rúgják fel az alapvető szabályokat, nem használják ki a gátlástalanság váratlanul megnyílt szabadságát.

A teljes összeomlás azonban eléri az emberi közösségek pompásan megalkotott épületeit. Elég lesz hozzá egy egészen apró anomália, például egy kis járványocska vagy háborúcska, és a még mindig eléggé jól öltözött, finom, elegáns modorú szereplők azonnal átharapják egymás torkát. Szabály és észszerűség ekkor már nem létezik, nyers ösztön diktálja a viszonyokat. Vér, vér, vér mindenütt, ahol ember él. Egyik pillanatról a másikra. A rend átcsap barbárságba. Ez vár az emberi világra. És ennek már hamarosan elérkezik az ideje. Ezért nem válik soha valóra a jóérzésű emberek álma örök életről és boldogságról. Állítja a nem is olyan okos, ám máig nagyon nagyra tartott francia.